

hrvatskim partizanima", a Tito je Hebranga "i Hrvate optužio, ništa manje, nego za separatizam" (Kisić-Kolanović 1995, 432-433). Savremeni hrvatski istoričari (za razliku od prethodne generacije V. Novaka, B. Krizmana, F. Jelić-Butić) prećutkuju fašistički karakter NDH i ustaškog pokreta (o čemu su pisali i E. Nolte i M. Broszat). Kod svake nacionalne i nacionalističke historiografije fašizam je u senci, pa se relativizuje ili manje ili više rehabilituje. Savremeni nacionalisti uglavnom preusmeravaju antifašizam u antitotalitarizam. U ovom pogledu samo je donekle izuzetak prilog I. Goldsteina koji piše o fašizaciji ustaškog pokreta, za NDH režim kaže da je bio "rasistički i antisemitski", ali da se većina Hrvata tome protivila (Goldstein 1996, 321-332). Primetna je Goldsteinova ograda od moderne goldhagenovske teze o kolektivnoj odgovornosti naroda. Većina hrvatskih revizionista ne negira, ali umanjuje i relativise ustaške zločine poredeći ih najčešće sa komunističkim, radi stvaranja na Zapadu prohodne antitotalitarne istorijske slike koja će normalizovati hrvatsku prošlost. Premda je revizionizam upadljiviji kod radikalnije nego kod njegove umerenije verzije, u metodskom pogledu poučnije je pokazivati ga na ovoj potonjoj. D. Bilandžić i B. Petranović, kao istoričari Jugoslavije, izabrani su iz više razloga. Najpre stoga što se kod njih mogu pratiti promene na više nivoa izlaganja: kod opisa zbivanja, tumačenja veze između zbivanja i kod pokušaja sinteze. Samo se prateći sva tri nivoa historiografskog zahvata može uočiti dublja struktura konkretne istorijske svesti. A samo se na primerima dovoljno razvijene istorijske sinteze može uočiti globalni okvir revizionizma i njegove dublje sastavnice (promene epohalne svesti koje su uslovile izmenu gledanja na poželjnu viziju društvene organizacija), što nije uočljivo kod izolovanog tumačenja jednog procesa ili događaja iz nacionalne prošlosti. Osim toga, kod širih zahvata lakše je uočiti pukotinu istorijske svesti koju najpre publicistika uobličava na različite načine, historiografija osmišljava, a ideologije dovode do apsurd. Ipak još uvek nije do kraja moguće razdvojiti prevrednovanje komunističke historiografije koje potiče iz novih saznanja s jedne, od revizije koja je podstaknuta izmenjenom ideološkom klimom na drugoj strani. Kod praćenja pomenutih promena autoritet pisca nije nevažan, jer uticajniji istoričari postavljaju orijentire masi dezorijentisanih pisaca, manje ili više zbunjenih krupnim promenama.

U klimi radikalnog hrvatskog državnog revizionizma Bilandžić je pisao "Modernu hrvatsku povijest". U obimnom štitu sa 17 opsežnih poglavlja na preko 800 strana on prati hrvatsko stanje od 1848. do 1998. Razmotrena je uloga Hrvatske u Habzburškoj monarhiji, položaj Hrvata u Kraljevini SHS, Hrvatska u Drugom svetskom ratu, a najviše prostora je posvećeno mestu Hrvatske u socijalističkoj Jugoslaviji. Poslednja poglavlja su "Agresija Srbije i JNA na ostalu Jugoslaviju", igračanski i "domovinski rat" devedesetih godina. Pisac nije koristio stranu literaturu niti rezultate novijih arhivskih istraživanja beogradskih istoričara. Uzgred rečeno, na ovoj knjizi se vidi da su arhivi još uvek monopol beogradske historiografije. Dakle, u pogledu izvora (strane literature i nove arhivske građe) ova sinteza bitno je nepotpuna. Izuzetak su delimično korišćenje arhiva CK SKJ i pišćeva sećanja na razgovore s vodećim jugoslovenskim komunistima. Čudno je da pisac nije koristio novija arhivska istraživanja Titove politike beogradskih istoričara iz 1990-ih godina (Tripković, Dimić, Borozan, Bogetić i dr.) koja su mu bila dostupna jer je u tom periodu bio na radu u hrvatskom poslanstvu u Beogradu. Verovatno je bio oprezan i prema selektivnom korišćenju arhiva. Dugo iskustvo partijskog istoričara i složeno stanje u savremenoj Hrvatskoj izoštrili su oprez prema beogradskim izvorima. U Bilandžićevoj knjizi preteže tradicionalna događajna politička istorija. Pisac je solidno obavešten (naročito u delu o socijalizmu gde je bio visoki komunistički funkcioner i kretao se u vrhu vlasti). U knjizi su prepoznatljiviji tragovi minolog